

Dosežki Evropske unije na področju boja zoper droge v obdobju od leta 2005 do leta 2008

1 Uvod

Boj zoper droge je na ravni Evropske unije (v nadaljevanju EU) večinoma v pristojnosti njenih držav članic, zaradi česar je zakonodaja v zvezi z drogami tudi predmet urejanja z nacionalnimi pravnimi akti. Kljub temu pa temeljne pogodbe eksplicitno potrjujejo potrebo po usklajevanju politik do drog na ravni EU, še posebej na področju pravosodja in notranjih zadev. Boj proti vsem vrstam kriminalitete, tudi tisti, ki je povezana s prepovedanimi drogami, je napovedala že Maastrichtska pogodba.¹ Pred tem pa je že Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti določila, da mora Skupnost dopolnjevati dejavnosti držav članic pri zmanjševanju škode za zdravje, ki jo povzročajo droge, vključno z informiranjem in preventivo.² Pristojnost Skupnosti na področju boja zoper droge v EU vključuje tudi nadzor nad prometom s predhodnimi sestavinami za proizvodnjo prepovedanih drog ter preprečevanje pranja denarja.

Splošni okvir za usklajen boj držav članic EU na področju drog predstavlja Strategija EU na področju drog za obdobje 2005–2012, ki jo je leta 2004 sprejel Evropski svet. Ta strategija je sestavni del večletnega haškega programa za krepitev svobode, varnosti in pravice v EU.³ Določa okvir, cilje in prioritete na področju drog v EU, ki naj bodo izvedene v okviru dveh zaporednih štiriletnih akcijskih načrtov, ter poudarja uravnotežen pristop do zmanjševanja ponudbe drog in povpraševanja po njih. Tak pristop mora biti osnovan na zanesljivih podatkih v zvezi z vrsto in razsežnostjo problema. Temeljiti mora na spoštovanju temeljnih pravic in človekovega dostojanstva in vse bolj na usklajenem in čezmejnem kazenskem pregonu, usmerjenem v preprodajalce drog in v organizirani kriminal.

2 Rezultati vrednotenja akcijskega načrta EU za boj proti drogami 2005–2008

Obdobje uresničevanja ciljev in ukrepov, ki jih je določal prvi akcijski načrt v okviru Strategije, torej Akcijski načrt EU za boj proti drogami 2005–2008, se je izteklo ob koncu leta 2008. Da bi lahko sprejeli nov akcijski načrt, je bilo treba pregledati, kaj smo se lahko naučili iz uresničevanja predhodnega tovrstne-

ga načrta ter kako v nov akcijski načrt implementirati pomanjkljivosti predhodnega akcijskega načrta in načine odzivanja na nove trende. Po končnem vrednotenju Akcijskega načrta EU za boj proti drogami 2005–2008 je bilo očitno, da nadaljnja politika EU do drog zahteva spremenjen pristop ter vrsto izboljšav. Vrednotenje je potekalo po glavnih sklopih navedenega akcijskega načrta, in sicer na področju usklajevanja, zmanjševanja povpraševanja po drogah in zmanjševanja ponudbe drog, mednarodnega sodelovanja ter informacij, raziskav in vrednotenja.

2.1 Usklajevanje

Pri usklajevanju držav članic EU na področju boja zoper droge je bilo ugotovljeno, da imajo vse države članice EU državne strategije, akcijske načrte in druge oblike tovrstnih dokumentov. Pri tem je spodbudno, da je v vseh sporazumih, ki jih je EU sklenila s tretjimi državami, vsebovana tudi posebna določba o boju zoper droge. Ugotovljeno je bilo pomanjkanje strateškega usklajevanja držav članic EU pri pomoči tretjim državam (finančna pomoč, materialna sredstva). Usklajevanje bi bilo treba izboljšati predvsem med državami članicami EU ter na državni ravni in ravni EU. Prav tako je bilo ugotovljeno, da je treba izboljšati povratne informacije glede podatkov o drogah ter informacije ustvarjalcev politik do drog. Kljub temu pa se je dejstvo, da je v veliki večini držav civilna družba že aktivna pri ustvarjanju državnih politik do drog, izkazalo kot zelo pozitivno. Pobude držav članic, kot je Center za pomorske analize in operacije v zvezi z drogami,⁴ lahko Evropska komisija še naprej podpira s tem, da uporablja obstoječe proračunske vire in tehnično podporo, da bi zagotovila povezanost takih pobud. Večji poudarek bi moral biti dan poročanju glede stanja na področju drog v Evropi. Sedanja periodična poročila o stanju bi bila lahko natančnejše analizirana, še posebej, ko se pokaže potreba po sprejetju zaključkov Sveta EU. Vloga nacionalnih koordinatorjev za droge bi bila lahko večja in bolj usklajena z delom horizontalne delovne skupine za droge⁵ pri Svetu EU.⁶

¹ Pogodba o Evropski uniji, 2006: 29, 31.

² Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti, 2002: 152.

³ Strategija EU na področju drog (2005–2012), 2004: 2.

⁴ *The Maritime analysis and operations centre on narcotics – MAOC-N* je regionalna varnostna platforma s sedežem v Lizboni.

⁵ Osrednje telo za usklajevanje politik do prepovedanih drog na ravni EU je Horizontalna delovna skupina za droge (*Horizontal Working Party on Drugs – HDG*). Problem pomanjkanja usklajenosti izvira iz tega, da pri delu HDG ne sodelujejo nacionalni koordinatorji za droge iz vseh držav članic EU.

⁶ Report of the final evaluation of the EU Drugs Action Plan (2005–2008), 2008: 16, 32, 41, 82, 87.

2.1.1 Usklajevanje na področju drog v Sloveniji

Če usklajevanje na področju drog v Sloveniji primerjamo z ugotovitvami Evropske komisije glede vrednotenja Akcijskega načrta EU za boj proti drogam 2005–2008, lahko ugotovimo, da Slovenija nima nacionalnega akcijskega načrta za boj proti drogam. Ima zgolj osrednji dokument, ki določa politiko na področju drog vseh vpletenih organov. To je Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2004–2009 (v nadaljevanju ReNPPD), ki jo je sprejel Državni zbor RS.⁷ Cilji, ki so zapisani v ReNPPD, vsebinsko sovpadajo s splošnimi cilji Strategije EU na področju drog 2005–2012, vendar večinoma niso operacionalizirani. Tako niso določeni natančni cilji, prednostne naloge, kazalniki in ukrepi z opredeljitvijo odgovornih nosilcev in skrajnih rokov za izvedbo. Zaradi pomanjkljive operacionalizacije se pričakuje težave pri ocenjevanju doseganja ciljev in usmerjanju politike v naslednjih obdobjih. Druga pomanjkljivost v zvezi s cilji je, da so zapisani skupaj, prepletano, ne glede na to, da so dejansko povezani z vsebinsko različnimi sklopi ukrepov. Poleg tega v ReNPPD ni izpostavljenih prednostnih nalog in ciljev. Pri ukrepih za zmanjševanje ponudbe je veliko prepletanj med različnimi skupinami ukrepov in premalo zavezanosti h konkretizaciji. Sicer okrepljeno mednarodno sodelovanje, kot ga navaja ReNPPD, nima tako pomembnega mesta, kot ga je imelo v Akcijskem načrtu EU za boj proti drogam 2005–2008 in kot ga ima v novem Akcijskem načrtu za boj proti drogam 2005–2012. Poleg tega se ReNPPD sploh ne sklicuje na usklajeno delovanje do tretjih držav, kar Strategija EU poudarja kot pomemben princip sodelovanja. Slovenska politika do drog ima še nekatere druge pomanjkljivosti, ki povzročajo neskladnost s politiko do drog na ravni Evropske unije.⁸

2.2 Zmanjševanje povpraševanja po drogah

V zvezi z zmanjševanjem povpraševanja po drogah so pokritost, vsebina in učinkovitost preventivnih programov nejasne, prav tako bi morali na višji ravni biti selektivni preventivni programi. Zelo malo informacij je na voljo glede preventivnih programov, ki so usmerjeni v rekreativno uporabo drog. Glede na nove trende in problematiko drog je bilo ugotovljeno, da je treba razviti nove možnosti zdravljenja. V vseh državah članicah je zmanjševanje škode obravnavano kot cilj javnega zdravja na državni ravni, pri čemer se razpoložljivost in dostopnost teh programov razlikujeta od države do države. Kot pomanjkljivost je bilo ugotovljeno tudi, da so informacije o delu nekaterih držav članic EU, povezanem z rehabilitacijo in reintegracijo problematičnih uporabnikov drog v družbo,

dostopne v zelo omejenem obsegu. Pomembnost enakega varovanja zdravja odvisnikov od drog pri osebah, ki prestajajo kazen zapora, je bila identificirana pri večini držav članic. Kljub temu pa ukrepi za zmanjševanje pogostnosti nalezljivih bolezni, povezanih z drogami, in števila smrtnih primerov, povezanih z drogami, pogosto niso izvedeni. Ugotovljeno je bilo tudi, da programi zdravljenja niso oblikovani tako, da bi upoštevali posebne potrebe in težave različnih skupin uporabnikov drog, na primer ženske, mladoletnike, migrante, posebne etnične skupine in ranljive skupine.⁹

Države članice bi morale izboljšati razpoložljivost zdravljenja za netradicionalne vrste problematične uporabe, kot so na primer amfetamini in konoplja. Prav tako bi morale več investirati v zmanjševanje pogostnosti tistih nalezljivih bolezni, povezanih z drogami, ki se jim je mogoče izogniti, še posebej aidsa in hepatitisa C. Prav tako bi bilo treba narediti več za zmanjšanje števila smrtnih primerov zaradi drog, zlasti ko gre za zdravstveno nego v zaporih in nego odpuščenih iz zapora, ter okrepiti ukrepe za zmanjševanje škode. Več pozornosti bi bilo treba nameniti posebnim skupinam uporabnikov drog, kot na primer nosečnicam, mladoletnikom, etničnim skupinam itd.¹⁰

Več pozornosti bi morale biti namenjene razvoju in implementaciji kakovostnih smernic za učinkovite intervencije pri zmanjševanju povpraševanja po drogah na državni ravni ter širjenju znanja o učinkovitih intervencijah. Večji poudarek bi moral biti na posebnih in dosegljivih ciljeh na področju preventive, kot na primer preprečevanju prve uporabe in obveščanju glede tveganja, ki ga prinaša uporaba več vrst drog (ang. *poly drug use*).¹¹

2.3 Zmanjševanje ponudbe drog

Glede zmanjševanja ponudbe drog se je kot pomanjkljivo izkazalo pomanjkanje sodelovanja z Europolom na vseh področjih. Rezultati operacij organov pregona v državah članicah, ki se nanašajo na čezmejno sodelovanje v EU, so pokazali velik pomen pridobivanja kvalitetnih operativnih informacij ter njihove izmenjave z drugimi državami članicami. Merjenje učinkovitosti dela organov pregona je oteženo zaradi pomanjkanja razpoložljivosti standardiziranih ključnih indikatorjev na tem področju. Kot pomanjkljivost se je izkazalo tudi dejstvo, da vse države članice ne prispevajo aktivno k delu EMCDDA in Eurola, ko

⁷ Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2004–2009, 2004: 1.

⁸ Rihter, Kvaternik Jenko, Grebenc, Rode, Flaker, 2007: 431–446.

⁹ Report of the final evaluation of the EU Drugs Action Plan, 2008: 24–30.

¹⁰ Impact Assessment, 2008: 10, 11.

¹¹ Report of the final evaluation of the EU Drugs Action Plan (2005–2008), 2008: 87, 88.

zbirata podatke o zmanjševanju ponudbe prepovedanih drog. V skoraj vseh državah članicah je bilo zaznано pomanjkanje prioritete, nanašajočih se na nadzor nad predhodnimi sestavinami za proizvodnjo prepovedanih drog, ki ga izvajajo carinski organi držav članic. Nazadnje velja poudariti, da je sodelovanje med državami članicami napredovalo na področju boja zoper pranje denarja ter zasega protipravno pridobljene premoženjske koristi, prav tako pa se je povečalo število preiskav, povezanih s prepovedanimi drogami. Priporočila na področju zmanjševanja ponudbe prepovedanih drog se nanašajo na izdelavo kvalitetnih smernic za merjenje učinkovitosti intervencij na področju zmanjševanja ponudbe prepovedanih drog.¹²

Smernice, ki bi jih po teh priporočilih bilo treba izdelati tudi v Sloveniji, bi morale biti sestavni del slovenske nacionalne strategije na področju boja proti drogam. Tako bi morale določiti tudi organe, ki so odgovorni za njihovo uresničevanje. Pri izdelavi smernic bi morali sodelovati vsi organi, ki so v Sloveniji odgovorni za zmanjševanje ponudbe prepovedanih drog.¹³ Sodelovanje z Europolom¹⁴ na področju boja zoper prepovedane droge bi bilo mogoče izboljšati s povečanjem podpore nacionalni enoti Europol, torej s pripravo kvalitetnih analitično obdelanih operativnih informacij ter s pravočasno izmenjavo takih informacij. Glede pomanjkanja prioritete na področju boja zoper preusmerjanje predhodnih sestavin bi bilo treba te natančneje identificirati in jih določiti. Pri tem je potreben predvsem proaktivni pristop, torej pravočasna pridobitev informacij o nameravanem preusmerjanju tovrstnih kemikalij.¹⁵

¹² Report of the final evaluation of the EU Drugs Action Plan (2005–2008), 2008: 31–32, 88.

¹³ Smernice bi morale upoštevati posebnosti Slovenije, na primer njeno geografsko lego (balkanska pot, prispevek Carine pri zasegih prepovedanih drog, dejavnosti in vrste kriminalnih združb, analize tveganja s tega področja itd.). Sprotno in ustrezno analiziranje trga z drogami lahko znatno prispeva k učinkovitemu zmanjševanju ponudbe prepovedanih drog. Smernice bi morale upoštevati tudi cilje, ki se nanašajo na zmanjšanje negativnih posledic za družbo v verigi od proizvodnje do prodaje na drobno. Zaradi tega je sodelovanje organov, pristojnih za boj proti goljufijam in pranje denarja, pri izdelavi smernic še toliko pomembnejše.

¹⁴ Večstransko sodelovanje, še posebej, ko gre za dejavnosti, ki potekajo v okviru Europol, bi se moralo opirati predvsem na delo in prispevek držav članic, ki so najbolj izpostavljene proizvodnji prepovedanih drog oziroma trgovanju z njimi. Tudi Slovenija glede na svojo geografsko lego sodi med te države, zaradi česar je izboljšanje njenega prispevka prek Europol drugimi državami EU, ki preganjajo iste kriminalne združbe, še toliko večjega pomena.

¹⁵ Boj zoper preusmerjanje predhodnih sestavin bi moral zasedati vidnejše mesto v morebitni novi nacionalni strategiji boja zoper droge ter bi moral biti s točno določenimi ukrepi in cilji opredeljen v morebitnem nacionalnem akcijskem načrtu za boj proti drogami.

Države članice bi morale bolje in pogosteje uporabljati že obstoječe mehanizme na področju mednarodnega sodelovanja organov pregona, na primer skupne preiskovalne time. Več poudarka bi države članice morale dati tudi identificiranju novih trendov glede poti tihotapstva drog in poročanju o njih, da bi se hitro in učinkovito odzivale na nove trende ter izkoriščale zmogljivosti Europol, kadar je to mogoče. V EU je mogoče izboljšati tudi sodelovanje med organi pregona v državah članicah na nacionalni ravni.¹⁶

2.4 Mednarodno sodelovanje na področju drog

Izkazalo se je, da na področju mednarodnega sodelovanja¹⁷ EU ukrepa bolj povezano, usklajeno in združeno, kadar na zasedanjih Komisije Združenih narodov za droge nastopa v odnosu do tretjih držav, vendar pa na plenarnih zasedanjih tega foruma še vedno ni popolnoma enotna. Čeprav je sodelovanje z Urdom za droge in kriminal pri Združenih narodih¹⁸ napredovalo, ga je mogoče še izboljšati. Prispevek držav članic EU in Evropske komisije h končnemu ovrednotenju politične deklaracije, sprejete na posebnem zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov leta 1998, bi lahko bil večji.¹⁹

EU največ finančne pomoči v zvezi z drogami namenja Afganistanu in andski regiji. V okviru projektov, povezanih z drogami, jima je bilo v letu 2005 namenjenih 760 milijonov EUR, od tega dve tretjini za alternativni razvoj. Pet odstotkov sredstev, ki jih EU namenja za financiranje zunanjih zadev, se porablja za zmanjševanje povpraševanja po prepovedanih drogah. Čeprav je bilo na tem področju zaznati rahlo izboljšanje, bi bilo v prihodnje treba nameniti več pozornosti razvoju alternativnih dobrin, upoštevajoč posebne gospodarske in socialne probleme lokalnih poljedelcev. Obstoječe mehanizme sodelovanja, kot na primer mehanizem za usklajevanje in sodelovanje med EU in Latinsko Ameriko in Karibi, bi bilo treba še naprej podpirati in razvijati, prav tako je treba implementirati akcijske načrte tovrstnih mehanizmov. Regionalni akcijski načrti na področju drog in z drogami povezani cilji akcijskih načrtov z državami evropske sosedске politike ter sporazumi o sodelovanju s tretjimi državami morajo biti popolnoma implementirani s finančno pomočjo držav članic in EU.²⁰

¹⁶ Impact Assessment, 2008: 11.

¹⁷ Kadar govorimo o mednarodnem sodelovanju na ravni EU, mislimo na sodelovanje med EU kot celoto na eni strani in tretjimi državami oziroma mednarodnimi organizacijami na drugi strani.

¹⁸ United Nations Office for Drugs and Crime – UNODC.

¹⁹ Evaluation of the EU Drugs Action Plan 2005–2008. Briefing Note, 2007: 17, 18.

²⁰ Report of the final evaluation of the EU Drugs Action Plan (2005–2008), 2008: 88–89.

Če pogledamo slovensko strategijo reševanja problematike drog, ugotovimo, da je zelo malo prostora v Resoluciji o nacionalnem programu na področju drog 2004–2009 namenjenega mednarodnemu sodelovanju. Gre za prečno področje, ki bi mu bilo treba tudi v slovenskem prostoru nameniti prav toliko pozornosti kot zmanjševanju ponudbe drog in povpraševanju po njih. V trenutni nacionalni strategiji na področju drog manjka pomembno področje mednarodnega sodelovanja. Gre za sodelovanje pri delovnih telesih EU na področju drog. Trenutna nacionalna strategija sicer v enem stavku omeni, katero nacionalno usklajevalno telo je zadolženo za delo v delovnih telesih EU na področju drog, vendar pa je to občutno premalo. Manjkajo konkretni cilji, ki jih Slovenija želi doseči v okviru njenega sodelovanja z drugimi državami na ravni EU, manjkajo njene prioritete na tem področju in manjkajo konkretne usmeritve, kako doseči te cilje in prioritete, kar bi moralo biti jasno opredeljeno v nacionalnem akcijskem načrtu za boj proti drogam, vendar tega v Sloveniji še vedno nimamo. In nazadnje, nacionalna strategija bi morala odražati jasne politične usmeritve vsem, ki na področju drog sodelujejo v delovnih telesih EU, še posebej Sveta EU. Slovenija bi morala med nosilce mednarodnega sodelovanja na področju drog poleg že sodelujočih na tem področju uvrstiti tudi Ministrstvo za zunanje zadeve, še posebej Stalno predstavništvo Republike Slovenije pri EU v Bruslju, ter s konkretnimi cilji in ukrepi opredeliti njegove naloge v akcijskem načrtu.

2.5 Informacije, raziskave in vrednotenja

Pri ocenjevanju poglavja o informacijah, raziskavah in vrednotenjih se je izkazalo, da sodelovanje na področju raziskav s področja prepovedanih drog zahteva več podpore. Še posebej je povečanje podpore potrebno pri izboljšanju sodelovanja med raziskovalci ter pri identificiranju prioritet raziskovanja tako med državami članicami kot tudi na ravni EU. Zmanjševanje podpore vlad držav članic državnim kontaktnim točkam za droge je naraščajoč razlog za skrb, saj so te točke bistvene za posredovanje informacij in informacijsko strukturo EMCDDA. Pomanjkanje zanesljivih, primerljivih in uporabnih informacij in podatkov na področju trga z drogami in zmanjševanja njihove ponudbe ostaja razlog za skrb, saj preprečuje izdelavo ustreznih analiz trga z drogami v EU in zmanjšuje učinkovitost dejanj organov pregona. Bolj bi bilo treba spodbuditi raziskave o drogah in skupne prioritete, ki bi se razvile z boljšim usklajevanjem in sodelovanjem med državami članicami ter na ravni EU. Ponekod je treba okrepiti tudi zbiranje podatkov in informacij z nacionalnimi kontaktnimi točkami in nacionalnimi enotami Evropa. Razviti je treba mehanizme za izmenjavo informacij, ki bi merili praktičen prenos učinkov politik glede drog. Vrednotenje politik do drog na nacionalni ravni

in na ravni EU ter izmenjavo najboljših praks pa je treba še naprej spodbujati.²¹

3 Splošne spremembe stanja v zvezi z drogami v obdobju 2005–2008

Eden od glavnih ciljev akcijskega načrta EU za boj proti drogam je bil tudi zmanjšati uporabo drog v EU. Ta cilj ni bil dosežen, kljub temu je pri najpogostejših drogah dosežena določena stopnja stabilnosti uporabe. Umrljivost se je zmanjšala, vendar pa je problem hkratna uporaba več drog. Cene drog so se znižale, čistost drog je stabilna. Raven uporabe drog v EU ostaja visoka. Podatki, ki so na voljo, kažejo, da se je uporaba heroína, konoplje in sintetičnih drog ustalila ali se zmanjšuje, uporaba kokaina pa v več državah članicah narašča. Ocene, ki se nanašajo na odraslo prebivalstvo, staro od 15 do 64 let, kažejo glede uporabe drog naslednje: 71 milijonov (22 odstotkov) odraslih Evropejcev je že kdaj v življenju uživalo konopljo, 12 milijonov (3,6 odstotka) kokain, 9,5 milijona (2,8 odstotka) ekstazi in 11 milijonov (3,3 odstotka) amfetamin. V zvezi z uporabo opioidov se ocenjuje, da je bilo leta 2006 v nadomestno zdravljenje vključenih več kot 600 000 uživalcev teh drog. V obdobju 2005–2006 je število smrtnih primerov zaradi drog predstavljalo 3,5 odstotka vseh smrtnih primerov med Evropejci v starosti od 15 do 39 let, od tega so pri približno 70 odstotkih odkrili opioide.²² V Afganistanu kot glavni proizvajalki opija na svetu proizvodnja te droge od leta 2002 stalno narašča; tako je v letu 2007 dosegla 8200 ton, kar je 24 odstotkov več, kot je znašala proizvodnja v letu 2006 (6610 ton). Upoštevajoč domačo porabo opija, zasege in prodajo opija iz države, je proizvodnja morfina in heroína v letu 2007 dosegla 666 ton; v letu 2006 je znašala 555 ton. Najvišjo točko glede količine proizvodnje opija je v letu 2007 dosegla tudi globalna proizvodnja opija, ki je narasla na več kot 8800 ton. Delež afganistanske proizvodnje opija je tudi v letu 2007 predstavljal 92 odstotkov globalne proizvodnje te droge.²³

Kljub zgornjim podatkom dosedanja dokazi kažejo, da EU vsaj uspešno brzda celovit socialni pojav razširjene uporabe in zlorabe psihoaktivnih snovi med prebivalstvom in da se vse bolj osredinja na ukrepe za omejitev škode, ki jo povzročajo droge posameznikom in družbi. Pomembno je poudariti, da ji je to uspelo kljub dejstvu, da je v obravnavanem

²¹ Report of the final evaluation of the EU Drugs Action Plan (2005–2008), 2008: 45–48, 89–90.

²² EMCDDA, letno poročilo 2008: Stanje na področju problematike drog v Evropi, str. 16.

²³ UNODC, World Drug Report, 2008: 7.

obdobju (2005–2008) svetovna proizvodnja nedovoljenih opiatov strmo narastla in da prej še ni bilo takega prometa s kokainom v EU.²⁴

4 Zaključek

Države članice EU so glede boja zoper droge spoznale, da lahko akcijski načrt EU za droge predstavlja dodano vrednost njihovim lastnim politikam do drog. Le z usklajenim delom držav članic je mogoč učinkovit boj zoper vse vidike problematike prepovedanih drog. Sodelovanje med temi državami ne more biti učinkovito, če ni sodelovanja že na državni ravni v vseh posameznih državah. Tako morajo biti tudi na državni ravni jasno opredeljene pristojnosti posameznih organov, vključenih v reševanje problematike drog.

Tudi v Sloveniji bi bilo treba izdelati in sprejeti akcijski načrt za boj proti drogam, ta pa bi moral biti usklajen z Akcijskim načrtom EU za boj proti drogam 2009–2012.²⁵ Z državnim akcijskim načrtom bi morali biti jasno določeni cilji, ki jih želi Slovenija v določenem obdobju doseči na področju drog, in ukrepi za doseg te ciljev. Tako bi moralo biti nedvoumno določeno, kateri organ je za izvedbo posameznih ukrepov pristojen in odgovoren, kakšne so njegove naloge, kdo mora te naloge izvesti, kakšen je urnik oziroma kakšni so roki za izvedbo teh nalog, na kakšen način se bo izvajanje nalog vrednotilo (letno, večletno vrednotenje), kdo jih bo vrednotil, kakšna orodja bodo uporabljena za vrednotenje ter kateri bodo kazalniki doseganja ciljev in izvajanja posameznih ukrepov znotraj njih. Nobeno od področij boja zoper prepovedane droge ne bi smelo biti zanemarjeno v državnem akcijskem načrtu. Tako kot akcijski načrt EU za droge bi moral tudi državni akcijski načrt določati cilje in ukrepe s po-

dročja usklajevanja, zmanjševanja povpraševanja po drogah, zmanjševanja ponudbe drog, mednarodnega sodelovanja ter informacij, raziskav in vrednotenj v zvezi z drogami – vse na državni ravni.

Državne prioritete na področju drog v Sloveniji bi se lahko na novo oblikovale na podlagi smernic in ciljev akcijskega načrta EU za boj proti drogam. Rezultat takega oblikovanja prioritete v vseh državah članicah EU je večja povezanost in usmerjenost k istim ciljem boja zoper droge v EU. Akcijski načrt EU za boj proti drogam namreč daje smernice za širitev dobrih praks in razvoj skupnih standardov na vseh ključnih področjih boja zoper droge. Akcijski načrt EU za droge bi tako predstavljal splošen okvir za vsestransko politiko do drog ter bi lahko bil dobra podlaga za razvoj visokokvalitetne slovenske strategije in akcijskega načrta za boj proti drogam. Akcijski načrt EU za boj proti drogam bi lahko uporabili tudi pri vzpostavljanju razprav o občutljivih področjih politike do drog na nacionalni ravni, na primer pri razpravah o ukrepih za zmanjševanje škode kot del politike zmanjševanja povpraševanja po prepovedanih drogah. Ne nazadnje bi ga lahko uporabili tudi kot priporočilo in argumentacije pri oblikovanju nove nacionalne strategije in nacionalnega akcijskega načrta za boj proti drogam.

Akcijski načrt EU za boj proti drogam spodbuja skupne dejavnosti in skupne operacije organov pregona držav članic kakor tudi skupno delo držav članic in tretjih držav, še posebej tistih, v katerih se proizvajajo droge. Tudi v Sloveniji bi skupno, vzporedno, časovno načrtovano in ciljno usmerjeno delo vseh pristojnih organov povzročilo sinergične učinke na področju boja zoper droge. Tako delo bi se lahko izrazilo le v okviru novo oblikovane nacionalne strategije na področju drog in nacionalnega akcijskega načrta za boj proti drogam.

Peter Skerbiš

²⁴ Akcijski načrt EU za boj proti drogam 2009–2012, 2008: 2.

²⁵ Usklajenost z akcijskim načrtom EU pomeni upoštevanje njegovih temeljnih načel in ciljev, ki jih ta želi doseči. Kot navaja nov akcijski načrt EU za boj proti drogam 2009–2012, bi bilo treba na primer pri opredeljevanju ukrepov zoper zmanjševanje ponudbe prepovedanih drog povečati učinkovitost kazenskega pregona na ravni EU za boj proti proizvodnji drog in nedovoljenemu prometu z njimi. To je na ravni EU mogoče doseči le z aktivno vlogo vsake od držav članic in z izvedbo tovrstnih dejavnosti v prvi vrsti na nacionalnih ravneh. Tako bi tudi Slovenija pri preiskovanju kaznivih dejanj morala učinkoviteje uporabiti zmogljivosti Europolu in drugih struktur EU. Ukrepi bi morali izhajati iz pristopa, ki sistematično namenja prednost tistim dobaviteljem, ki povzročijo največ škode ali predstavljajo najresnejšo nevarnost. Ob tem bi bilo treba uporabljati povezave in skladnosti med podatki, ki jih uporabljajo različni organi EU, dejavni na področju PNZ. Glede na novo nastajajoče regionalne varnostne platforme bi bilo treba razviti sodelovanje z njimi in podpreti bolj usklajene dejavnosti.